

Klişeler

..iskender
Öksüz

Klişeler

İskender Öksüz

Türkçe Yazı Atölyesi başlıklı bir ders veriyorum. Mektebe gitmeye okur-yazarlıktan başlanırdı. Haydi okumak neyse de yazma becerisinde açılacak hâlimize merhem olur diye düşünüp, planlayıp başlattım. Çok iyi gidiyor da dersi alan az. Çünkü dersi alanlar yazı yazmak zorunda kalıyor. Hem de ders yılı bitene kadar on-on beş sayfa.

Okunabilir, akıcı Türkçe yazmalarını öğretmeye çalışıyorum. Öğretebiliyorum da. Öğrencilerimin ilk hafta yazdıkları metinlerle 8. Haftada ve daha sonrasında yazdıkları arasında dağlar var. Bunu ben ve birlikte dersi verdiğimiz hoca fark ediyoruz. Daha da değerlisi öğrencilerim de fark ediyor. Keyfimize diyecek yok.

Öğrettiklerim arasında klişeden kaçınmak da var. Basından örnek bulmak çok kolay. O kadar çok klişeyle yazan var ki. Yabancı eğitim sistemlerinde klişeden kaçınmak öğretilir. Bizde, benim dersimden başka klişe nedir, neden kötüdür, anlatan bir ders bilmiyorum. Eminim bir yerlerde vardır ama ben rastlamadım.

En demokratik ülkeyiz

Hikâyeler klişe olabilir. İfadeler klişe olabilir. Kelimeler klişe olabilir.

Klişe hikâyeleri benim neslim ve benden hemen sonrakiler Yeşilçam filmlerinde bol bol gördü. Güzel fakir kız ve patronun yakışıklı fakat umursamaz oğlu. Veya yakışıklı, aşık, işçi genç ve zengin ve şımarık kız. Sonra bir şeyler olur ve fakir kız, kendi işinin sahibi bir patron olarak sahneye tekrar girer. Veya işçi genç köşeyi dönmüştür, şoförlü Cadillac'ıyla şımarık kıza şöyle bir uğrar. Bunlar aslında Bernard Shaw'un Pygmalion oyunundan türeyen klişelerdir. Bizdeki adıyla "Çiçekçi Kız". Müzik de varsa "My Fair Lady" olur. Klişe, klişe, klişe...

Klişe ifadeler daha yaygın ve kolay anlaşılır: "Korkutan deprem" Gazete haberlerinde korkutmayan deprem gördünüz mü? "Korkutan" bir sıfat gibi kullanıldığına göre depremin başka cinsleri de olmalı: Eğlendiren deprem, güldüren deprem. Sadece "deprem" diyemez misiniz kuzum?

Klişeler tekrarlana tekrarlana anlamlarından sıyrılıyor ve anlamsızlığı herkesçe bilindiği halde körü körüne kullanılmaya devam ediliyor. Demokrasi ve demokratik de anlamsızlaşan klişelerden. Aslında bu kelimenin son tabut çivileri Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti (Kuzey Kore) ile çakılmış sanıyorduk ama ülkemizde gittikçe daha sık kullanılmaya devam ediyor. Kimler kullanıyor: İktidar partileri, DEM ve münfesih PKK. Eh, demokrasiyi başka kimden bekleyebiliriz ki. Teslim edelim, ana muhalefet de demokratiklikte geri kalmıyor. Hem iktidarı hem muhalefeti hem de teröristinin bu kadar demokrasi ve barışa bağlı olduğu pek az ülke vardır dünyada. Kıymetini bilelim.

Globalleşen dünyada multi kulti

Bu yazıyı yazacağımı düşünüp son birkaç haftada aklıma gelen klişeleri not ettim. Bakın listeye neleri yazmışım: "Bu çağda..." veya "çağımızda", "post modern çağımızda", "globalleşen dünyada", "işin sosyoekonomik boyutu kavranmadan".

Geçen asrın sonunda bazı ideologların gerçekleşmesine kesin gözüyle baktıkları, fakat artık vaz geçilen iddialar da fosilleşmiş klişelerde yaşamaya devam ediyor. "Post modern" ve "global" çağ

bunlardan ikisi. Batı dünyasının çöktü çökecek oluşu bir başkası. Bir de “çok kültürlülük” var. 20. asrın rahmetlileri...

Bunların hepsini tek tek alırsam bu yazıya sığmaz. Çok kültürlülükle yetineyim. Çok kültürlülük düşüncesi asır değişmeden ölmüştü ama resmî anonsu 2010’da Potsdam’da Angela Merkel yaptı. (<https://bit.ly/merkel-multi-kult>) “Çok kültürlülük, ‘Multikulti’, tamamen başarısız olmuştur” Koalisyon ortağı Hür Demokrat Partinin Bavyera başkan vekili Horst Seehofer de ne yapılacağını şöyle anlattı: “İki parti de hâkim Alman kültüründe kararlıdır, çok kültürlülüğe karşıdır” Sonra bu ifadelerin altı dolduruldu: “... göçmenler Almanca konuşmaya mecbur edilmelidir. Yalnız öğrenmeli değil, konuşmalıdırlar da. Yalnız sokakta değil, evlerinde de Almanca konuşmalıdırlar.”

Büyük Britanya Başbakanı David Cameron da 5 Şubat 2011’de Münih Güvenlik Konferansında çok kültürlülüğün kendi ülkesindeki uygulamasını gömdü (<https://bit.ly/merkel-multi-kult>) “Devlet çok kültürlülüğü doktrini altında, farklı kültürlerin ayrı yaşamlar sürmesini teşvik ettik. Birbirlerinden ve ana akımdan ayrı. Onların mensubiyet hissedecekleri ve katılmayı arzu edecekleri bir toplum vizyonu sağlayamadık. Bu ayrılmış toplulukların bizim değerlerimize tamamen zıt davranışlar göstermelerine göz yumduk.”... “Yapacağımız pratik şeyler de var. Bunlar arasında, göçmenlerin yeni vatanlarının dilini konuşmalarını ve insanların ortak bir kültür ve müfredatın esaslarıyla eğitilmelerini garanti altında almak.”

Bu sonuncusu, bizim “tek tip, tek tip...” dediğimiz şey galiba. Bu Almanlarla İngilizlerde hiç akıl yok! Asimilasyoncu, tek tipçi, anti demokratik şeyler, n’olucak. Bizim AKP, MHP, DEM ve PKK gibi demokrasiye sıkı sıkı bağlı olsalar ya!

Klişelere dikkat edelim. Elimizde patlayıverir.